

***Molnár Tünde, Hegedűs Éva és Rabi Anna:
Kitüntetés után – Beszélgetés
dr. habil. Benkő Zsuzsanna intézetvezető asz-
szonnyal***

***Hogyan élte meg tanárnő, hogy megkapta
A Pro Facultate kitüntetését?***

Benkő Zsuzsanna: Nagyon örültem neki, mert - ahogy mondják: „Nem lehetsz próféta a saját hazádban.”, én mégis megkaptam a Juhász Gyula Pedagógusképző Kar legmagasabb kitüntetését, amit minden évben csak egy ember kaphat meg. Ez hatalmas elismerés volt számomra, pedig országos kitüntetés is kaptam már.

***Tanárnő mióta oktat a felsőoktatásban?
Kezdő oktatóként milyen nehézségekkel
találkozott, és milyen volt az egyetem szel-
lemisége akkoriban?***

Benkő Zsuzsanna: 1977 szeptemberében kezdtem el oktatni a Szentgyörgyi Albert Orvostudományi Egyetemen, ahol 1995-ig tanítottam.

Az egyetem szellemiségét rend és fegyelem jellemezte. Nehéz volt megtalálni a helyünket, mert a hallgatók nagyon leterheltek voltak, és a mi tantárgyaink nem tartoztak a legfontosabbak közé az orvosnak készülő

fiatalok életében. Mindennek ellenére izgalmas és érdekes időszak volt ez az életemben. Jól éreztem magam az intézményben és az egész életutamat végigkísérte, hogy milyen nagyszerű főnökeim voltak.

***Tanárnő szerint melyek most az egyetem
életében a legnagyobb gondok?***

Benkő Zsuzsanna: Az egyetem életében a Bologna folyamat bevezetése nagy változás volt; én 21 éve vagyok a Juhász Gyula Pedagógusképző Karon - illetve a jogelőd intézményben -, előtte 19 évig tanítottam az Orvostudományi Egyetemen. A képzés többszöri átstrukturálását tekintem a legnehezebb feladatnak, és sok esetben nemcsak a legnehezebbnek, hanem sokszor értelmetlennek is. Tehát, ha csak 21 éves távlatban nézem, először volt külön általános iskolai és középiskolai tanárképzés, aminek megvolt a tradíciója, a képzési struktúrája, a kompetenciaköre.

A képzés ebben a formájában a Bologna folyamattal megszűnt - most már azt hi-

szem, talán 10 éve is -, és kialakították a kétszintű tanárképzést; a bachelor- és a masterképzést, a tanárképzés a masterképzésbe került. Én személy szerint is azok közé tartoztam, akik ennek nem örültek, mert egy olyan hivatást, egy olyan hivatás-személyiségnek a képzését, aki az általános iskolától a középiskoláig pedagógus, szerencsésebb, ha az első évtől az ötödik évig egységes folyamatban van. A

rekreációs szervezés és egészségfejlesztés bachelor képzésben, és az egészségfejlesztés tanári masterképzésben hosszú évek alatt megbarátkoztunk az új struktúrával, elfogadtuk, és azt lelkiismeretünk szerint is elmondhatjuk, hogy akik a masterből kikerültek, és egészségfejlesztés tanárok lettek, biztos, hogy nagyszerűen teszik/tehetik a dolgukat.

Utána jött egy újabb átstrukturálás - melynél

Dr. habil. Benkő Zsuzsanna

nagy hibának tartom, hogy a hosszú évek tapasztalatával rendelkező szakmai műhelyeket nem kérdezték meg -, amellyel visszaléptünk az egységes tanárképzésbe. Bár hosszú éveken keresztül a mi dolgunk volt az egészségtan tanárok képzése mind főiskolai, mind pedig egyetemi szinten is; majd 15 éven át az egészségfejlesztés tanár mesterszak, mégis, a Közlönyből értesültünk arról, hogy az átstrukturálás után, az új tanárszakok között már nem szerepel a mi szakunk. Az egészségtan és az egészségfejlesztés abban a formájában, ahogy volt, kimaradt. Lesz helyette gyógytestnevelő-egészségfejlesztő tanár szak, s az új szak csak testneveléssel párosítható.

Szakmailag egyáltalán nem indokolt ez a szűkítés, mindezt annak ellenére fogalmazom meg, hogy szívesen tanítom a testnevelő tanárnak készülő hallgatókat, hiszen ők lesznek az egészségfejlesztés egyik fő pillérét képviselő tanárok. De ugyanúgy fontosnak tartom más szakos hallgatók esetén is – akár irodalom, idegen nyelv, rajz, énekzene, biológia, földrajz, és ezúton felsorolhatom az összes tanár szakot -, megadni az egészségfejlesztéssel foglalkozás lehetőségét, hiszen ők is - a saját szakmájuk, hivatásuk és tantárgyuk mellett -, nagyszerűen tudnák végezni az egészségfejlesztést, annak teljes vertikumában. Mindezek miatt tartom az oktatás ilyen jellegű átstrukturálá-

sát elhamarkodott, szakmailag nem átgondolt lépésnek.

További problémának látom, hogy több egyetemen folytatnak rekreációs szervezés és egészségfejlesztés szakon képzést. Ám, annak ellenére, hogy a képzés mindenütt jó – hiszen mindenütt a sok helyen alkalmazható munkavégzésre jogosítja fel a végzeteket a megszerzett tudásuk -, mégsem került be markánsan, egyértelműen a foglalkoztatási rendszerbe. Hogy pl. egy iskolában, az egészségügyi ellátórendszerben, a turizmus és a gyógyturizmus, a vendéglátás világában, a vállalatoknál a munkahelyi egészségfejlesztésben, a fitness világában mi minden feladatot tudnak profi módon elvégezni a rekreációs szervezés és egészségfejlesztés szakos diplomások. Ezt pocsékolásnak tartom, különösen, ha figyelembe vesszük az egészségügy katasztrofális hazai állapotát. Szerencsére, nagyon sok államilag finanszírozott helyen tanulnak a hallgatóink, az önközü szülei is pénzt költenek erre, hiszen az adójukat erre is fordítja az állam. A hallgatók 3 évig szorgalmasan végzik a munkájukat, legalábbis, ha diplomát akarnak szerezni, akkor nincs más választásuk, majd következik azzal a hiányossággal való szembenézés, ami a munkaerőpicon való helyük megtalálását jelenti. Össz egyetemi szinten pedig, a mi munkánkig hatóan is erősen érződik, hogy országos szinten az egyetemekre költött pénz nagyon kevés, a GDP-nek

európai összehasonlításban nagyon alacsony a százalékos aránya, amellet a finanszírozás módja sem a felsőoktatás minőségét szolgálja, sajnos ugyanez mondható el a felsőoktatás elsődleges feladatát, a hallgatók képzését illetően is. Márpedig - a felsőoktatási törvény szerint -, ez az elsődleges feladat, és ehhez mi kell? Oktatni és kutatni, mert hitelesen az az oktató tud jól oktatni, aki jó kutató is egyben. És ehhez a pénzügyi feltételek nem adottak.

Tanárnő az elhíresült Ratkó-korszakban született. Milyen hátrányait élte meg tanárnő diákkorában annak, hogy sokan voltak az iskolában?

Benkő Zsuzsanna: Ez is egy izgalmas kérdés. Én abban a korszakban éltem, akkor születtem, amikor hangsúlyozottan „Lánynak szülni dicsőség, asszonynak szülni kötelesség.” volt az elhíresült ajánlás a gyermekek születésében.

Győrben jártam egy orosz tagozatos, nagyon jó általános iskolába. Az osztály, ahova jártam 48-as létszámú volt, két vagy három ilyen magas létszámú osztály volt az iskolánkban. Voltak az osztályban a napközisek, meg a hazajárók. Abban a korszakban - nem tudom a szakmámat megtagadni, Magyarországon az eredeti tőkefelhalmozás kora volt ez - a nők teljes foglalkoztatása volt a cél, vagyis az, hogy minél több ember dolgozzon. A nőket úgy kényszerítették a

munkába, hogy a férfiaknak csak annyi fizetést adtak, amiből nem tudtak megélni a családok. Így én is egy olyan osztályba jártam, ahol a 48 főből 40 napközis volt, és csak 8 a hazajárós. Én láthatóan szerencsés helyzetben voltam, mert az én anyukám ott-hon volt, és egy nagyon-nagyon-nagyon szép, meleg családi környezetben nőttem fel, így nem éltem meg ennek a „tömegelésnek” a hátrányát. Az osztályunkban meg, visszagondolva, valami bámulatos volt, hogy a 48 tanuló jól érezte magát az osztályban, és nagyon jó felkészítésben volt részük. Az osztályból nyolcadikban nyolcan egy győri elit gimnázium legelitebb osztályába nyertünk felvételt. Akkor indult Győrben 1967-ben angoltagozatos osztály először, ez még az országban is az elsők között volt, és mi oda nyertünk felvételt. Ráadásul, ebből a nyolc tanulóból hét, már német magánvizsgával ment a gimnáziumba, az orosz tagozatos általános iskolából. Én nem tudom, ezt hogyan érték el ezek a tanárok, meg az iskola, nyilván voltak kettes, jeles és kitűnő tanulók is. Én jeles meg kitűnő tanuló voltam, szerettem abba a közösségbe járni. Bárhová mentünk, sokan voltunk, mindenhol sokan voltunk, de ez nem jelentett problémát. Valószínűleg, az egész társadalmi légkör azt a fajta elitizmust nem sugallta, amit csak később ismertem meg, szűkösen, de jól elvöltünk. Erről szólt az élet mindenütt, a családi környezetben,

az utcán, a gyerekek között, akik együtt játszottunk. Nagyon más világ volt, mint ami-ben maguk nőttek föl.

Később, egész pályafutása alatt tapasztalt-e bármiféle hátrányt tanárnő?

Benkő Zsuzsanna: Igazán nem mondhatnám. Az egyetem befejezése után Szegeden nagyon nehéz volt elhelyezkedni, mert Szeged – lévén egyetemi város – értelmiségikibocsátó város, így nagyon sokan, akik nem szegedi születésűek ugyan, de itt tanultak, szerettek volna Szegeden maradni, itt kerestek állást. Persze, a szegediek legtöbbször is itthon akart maradni. Mindig sokkal többen jelentkeztek az állásokra - teljesen mindegy, hogy a középiskolában, egyetemen, a klinikumban, a jogi pályán hirdették is meg -, mint amennyit fel tudtak venni. Szokták is azt mondani, legalábbis amikor pályakezdő voltam, gyakran mondták – hogy Szeged egy kibocsátó város, és nem egy megtartó város. Nagyon sok olyan ember ment el a városból, aki nagyon szívesen maradt volna, és később más városban, vagy a fővárosban bontakozott ki, mint művész, költő, vagy tudós. Az egyetem befejezése után - mivel a férjem már az egyetem Magyar Irodalom Tanszékén oktatott - nekem itt kellett állást találnom. Óriási pánikban voltam, mert nem volt állásom még szeptemberben, és valamikor szeptember közepén-végén, egy tarjáni általános iskolában kaptam napközis tanítónői állást, szerződéssel. Rettentően örültünk,

mert az akkor tanársegéd férjemnek a fizetése csak annyi volt, amiből a lakbért és talán az alapélelmiszereket tudtuk megvenni. Létkérdés volt, hogy én is elhelyezkedjek. Ráadásul, akkor a lányom már úton volt, úgyhogy behúztam a pocakomat, amikor mentem az állásinterjúra, aztán mikor felvettek, akkor utána mondtam az igazgató úrnak, hogy én áprilisig tudok dolgozni. Most ez is egy csodálatos dolog – említettem, hogy milyen remek főnökeim voltak -, azt mondta, hogy gratulálok, és nagyon örülök a hírnek. Április elejéig napközis tanító néni voltam, nagyon sokat tanultam ott a gyerekektől, a pedagógusoktól. Egyet biztosan tudtam, hogy én nem akarok általános- és középiskolában oktatni, mert az én mindennapi nevelési hozzáállásom, attitűdöm nem igazán predesztinált erre a feladatra. Én sokkal inkább egy partneri, oktatói viszonyt képzeltem el mindig, úgyhogy, amikor megszületett a lányom, következő év szeptemberében elkezdtem az Orvostudományi Egyetemen tanítani, és a kicsi baba – a lányom – bölcsődébe került.

Az egyetemi autonómia mostani meglétéről, vagy épp hiányáról mi a véleménye tanárnőnek?

Benkő Zsuzsanna: Nagyon nagy probléma az egyetemi autonómia hiánya. Számos területen erősen túlbürokratizált, túlszabályozott, túlcentralizált lett az egyetem. Vegyünk egy egyszerű példát, a kiválósági egyetemi címhez

járó egyetemi pénzügyi támogatást. Jó, hogy van, de a felhasználásában gúzsba vannak kötve az intézetek, mintha a legcsekélyebb felelősséget sem lehetne delegálni olyan felelős területen dolgozó szakembereknek, akikre az ország értelmiségi szakember-utánpótlását bízták. Az a véleményem, ha egy országban az egyetemekre és a főiskolákra ezt az óriási feladatot rábízza az állam, akkor – természetesen a pénzügyi szabályzat betartásával -, azt is meg kell engedni, hogy szabadsággal gazdálkodhassanak ezeknek a támogatásoknak a felhasználásával. Vagy azért az egy igen furcsa dolog volt, hogy a sajtóból tudtuk meg, hogy jól működő szakunkat teljesen átalakították, hogy kik, hogyan, miért, azt máig sem tudom. Ezek csak kiragadott példák a mi életünkben. Az egyetemi szinten lezajlott központosításnak számos előnyét is, hátrányát is érezzük, azzal, hogy egy nagy egyetemmé váltunk - mint a nagy nyugat-európai, amerikai egyetemek -, a külügy, az oktatás, a kutatás stb. összegyetemi szintű szervezése, irányítása, a karokkal együttműködve valósul meg. A központi hatalom, a kormányzat irányító szerepe elég jelentős mértékben korlátozza a működésünket, ami az autonómia csökkenését, sokszori sérülését jelenti.

Mit szeret szabadidejében csinálni tanárnő, és milyen tervei vannak a tudományos munkája vonatkozásában?

Benkő Zsuzsanna: Intézetünk nevét nyilván

tudják - Alkalmazott Egészségtudományi és Egészségfejlesztési Intézet -, van egy kutatócsoportunk is, amit úgy hívunk, hogy a Szege-di Egészségfejlesztő Iskola. Mind a kettőre büszkék vagyunk.

Az egyetemi pályafutásom első 19 évében túlsúlyban volt a tudományos munka, politológiai, politikai szociológiai témákkal foglalkoztam. Doktori disszertációm, kandidátusi értekezésem a történettudomány, a politikai szociológia tudományterületéből írtam. A 80-as évek végén, a kilencvenes évek elején az egészségfejlesztés, egészség tudományok irányába mozdultam el szociológusként, akkor volt egy időszak, amikor az oktatás, oktatás-szervezés irányába billent a mérleg. Még felsorolni is sok azokat a szakokat, amelyeket azóta akkreditáltunk intézetünkben: egészség tan általános iskolai tanár és középiskolai tanár; egészségfejlesztő mentálhigiénikus szakirányú továbbképzési szak; ugyanilyen nevű pedagógus szakvizsgára felkészítő szak; rekreációs szervezés és egészségfejlesztés BSc szak; egészségfejlesztő mesterképzés; egészségfejlesztő kisebbségkoordinátor szakirányú továbbképzési szak; ugyanilyen pedagógus szakvizsgára felkészítő szak – ennek már Tarkó Klára tanárnő a gazdája. Emellett mindig kutattunk, mindig volt tudományos munkánk. Most a kutatásban egy nagyon szép munkát folytatunk, 10 évvel később az eredeti kutatás megismétlését készítjük elő. A kutatás a visegrádi négyek országainak a családjaira irányult,

Hagyomány és modernitás a családok életmódjában címmel. Ebben a kutatásban Lengyelország, Szlovákia, Csehország és Magyarország, azaz a V4-ek országai, azokból egy-egy nagyváros vett részt. Magyarországról Szeged volt, a mi intézetünk volt a koordinátora ennek a kutatásnak, a másik három ország partnerként csatlakozott hozzánk. Nagyon szép kutatás volt, minden városba 500 fős aszisztált kérdőíves lekérdezéssel. Értékes tanulmányok születtek, amelyeket angol nyelvű kötetbe szerkesztettük. Most már 10-11 év eltelt a kutatás lefolytatása óta, 10 év pedig a megisméltésre, az úgynevezett longitudinális vizsgálatra nagyon jó idő. Mostanra korrigáltuk a kérdőívet, és már a kezdés fázisában vagyunk. Ugye, ha egyszer végzünk el egy kutatást, az egy kimerevített kép, ami érvényes arra az időszakra, ha másodszor elvégezzük nagyjából ugyanazt a kérdőívet, ugyanazon a populáción, akkor látunk egy elmozdulást, tehát akkor egy folyamatábrát tudunk felmutatni. Azon túl, természetesen, még számos kisebb kutatásunk volt, mind elméleti, mind pedig empirikus is. Én alapvetően inkább elméleti ember vagyok, tehát nagyon szeretem a szociológián belüli folyamatokat vizsgálni, a társadalomtörténeti elemzéseket, és a modern, posztmodern, azaz a napjaink kutatásainak összevetésével. Ez összekapcsolódik a korábbi kutatásaimból eredő tapasztalataimmal is.

Az óráin is említette többször tanárnő, hogy szeret utazni, és nagyon sokat utazik is. A

közeljövőben milyen utakat tervez, hová szeretne eljutni?

Benkő Zsuzsanna: Látja, eddig csak a munkáról beszéltem, mert ez azért keveredik nálam, a munka, meg a kikapcsolódás, a szabadidő. Az utazások éppen két irányba jelennek meg: egyrészt a hivatásomhoz kapcsolódóan, másrészt a szabadidőhöz, ez utóbbira is igyekszem majd kitérni. Az egészségfejlesztés kutatása, oktatása, az oktatási módszerek alkalmazása, erőteljes nemzetközi jellegű tevékenység, ezért fontos, hogy megismerjük egymás kutatásait, egymás oktatási programjait, egymás projektjeit. Ez nem csak Európát jelenti, sőt nagyon nem. Tudjuk azt, hogy a legfejlettebb Ausztráliában, nagyon fejlett Kanadában – gondoljunk ugye a WHO Ottawa Chartára, nem véletlenül onnan indult – ezért nagyon szerencsés helyzetben voltam, voltunk néhány kollégámmal, hogy nagyon sok nemzetközi konferencián, kongresszuson részt vehettünk, mindig és mindenütt előadóként. Talán a büszkeségeink között van – épp tegnap beszélgettünk erről – hogy van az Európai Népegészségügyi Tudományos Társaság, egy multidiszciplináris társaság, melynek tagjai orvosok, szociológusok, pszichológusok, szociális munkások, vagyis nagyon sok területről jönnek szakemberek, Magyarországról mi mindig azon kevesek között vagyunk – ez néhány embert jelent –, akiknek a paper-jét, vagyis az előadás absztraktját elfogadják. Nagy tekintélye van a társaságnak, kevés absztraktot fo-

gadnak el a jelentkezőkhöz képest, magas az impakt faktora a nemzetközi folyóiratban megjelent írásoknak. Mi, Tarkó tanárnővel sokszor adtunk elő ebben a társaságban, újjáalakulása óta, ami még Budapesten volt, talán 18 évvel ezelőtt. Azóta évről-évre azt mondhatnám, hogy a konferenciák kétharmadán ott voltunk. Az IUPHE a világ egészségfejlesztési szakembereit fogja össze kongresszusaival, és ennek is nagyon sok kongresszusán ott voltunk, és mivel ez világméretű rendezvény, így ennek a helyszínei Ausztráliától-Vancouverig, sok-sok országban voltak. Mindig nagy érdeklődésre tartott számot az előadásunk, és mi is mindig nagyon sokat tanultunk a konferenciákon. Azt gondolom, hogy ez – vagyis eszmecsere folytatása, mások gondolatainak, ötleteinek a megismerése - a tanulásunk egyik leghatékonyabb formája.

Hall az ember egy ötletet, majd megpróbálja átültetni, majd látja, hogy a végén már teljesen más lesz az, ami megvalósul, mert mi Magyarországon élünk, a magyar valósághoz kreatívan kell illeszteni a tanultakat. Persze, hogy más lesz az, ami nálunk működik, de ha nem halljuk azt az ötletet, soha nem valósulnak meg bizonyos oktatási, vagy gyakorlati projektjeink.

Magánemberként is nagyon szeretek utazni, elég sokat utazom, ehhez kapcsolódik egy nagyon kedves kötelességem is: a lányom 10 éve Brüsszelben él, van két unokám és hát néha nagyon elkel a segítség, egy-egy hétvé-

gén a gyerekekre vigyázni, hogy a szülők egy picikét elosonjanak, és kettesbe lehessenek. Egyébként a férjemmel is nagyon szeretünk utazni, azért amennyi belefér: nem mondhatnám, hogy megrohamozzuk a városokat, inkább kellemes, kultúrához is kapcsolódó, zenei élethez is kapcsolódó, akár tengerparti kikapcsolódáshoz is kapcsoló utazásaink vannak. Nagyon szeretünk Magyarországon belül is utazni, azt hiszem, hogy akik állandóan külföldre mennek, nagyon meglepődnének, hogy mennyi csoda van az országban, sok gyönyörűség van, csak észre kell venni. A másik hobbi az olvasás, én még ahhoz a korosztályhoz tartozom, aki könyvet olvas, és igazi szépirodalmat. Ja, és nagyon szeretek tarokkozni, bizony már régen, még szegedi bölcsészként kezdtem a hetvenes évek elején.

Hol lesz a következő konferencia, amelyen részt vesz tanárnő?

Benkő Zsuzsanna: Júliusban az Európai Szociológiai Társaság aktív szabadidő eltöltéssel foglalkozó kutatócsoportjának a konferenciája lesz Bécsben, ahol két előadással szerepelünk Tarkó Tanárnővel. Ehhez a kutatócsoporthoz nagyon szoros szálak fűznek bennünket, ugyanis három évvel ezelőtt mi rendeztük meg Szegeden a kutatócsoport aktuális konferenciáját, ahol 60-70 országból jöttek kollegák, összesen kb. 180 előadó. Ezután, a következő konferencián, a kutatószekció általános alelnökévé választotta Tarkó Klára Ta-

Dr. habil. Benkő Zsuzsanna

nárnót. Azt gondolom, hogy ezek nagyon nagy büszkeségeink.

Hogyan éli meg tanárnő, hogy megszüntetik a rekreációs szervező és egészségfejlesztő szakot? Ön szerint mi ennek az oka, és mi lesz a jövő?

Benkő Zsuzsanna: Nagyon rosszul éljük meg, annál is inkább rosszul éljük meg, amikről itt beszéltünk azok a bizonyos hierarchikus hatalmi és szakmai anomáliák. A szak meg-

szűnéséről a médiából, majd a *Közlöny*ből értesültünk. Semmilyen fórumon, senki nem kérdezett meg bennünket, amit nem pusztán barátságatlan gesztusnak tartok, hanem egyszerűen szakmai ostobaságnak tartom, hogy a több évtizedes hazai, nemzetközi tapasztalatainkra nem voltak kíváncsiak, a döntésnél nem vették figyelembe.

Annál is inkább meglepőnek tartom, mert a szakok alapításában a Testnevelési Egyetem és a mi tanszékünk, intézetünk szoros együttmű-

ködésben dolgozott több alkalommal is. Mivel a szakjaink egy része, így a kérdezett szak is, a sporttudományokhoz van besorolva, amivel nekem nincsen semmi problémám, hiszen az is társadalomtudomány. Konszenzussal, együttműködésre építve alapítottuk meg ezt a szakot annak idején. Itthon, az akkor még Juhász Gyula Tanárképző Főiskola - vagy akkor már azt hiszem Szegedi Egyetem idejében volt - az akkori Testnevelési és Sporttudományi Intézet vezetőjével szintén teljes egyetértésben dolgoztunk. Nagyon szép volt az együttműködés. Na, ehhez a kezdethez képest nagy meglepetésként éltük meg az átszervezést, különösen annak módját, a szakmaiság hiányát. Ez, a magyar egészségi, lelki egészségi állapot ismeretében még érthetlenebb. Én azt gondolom, hogy a szakok jönnek-mennek. Vannak már olyan elképzeléseink, amelyekben minden bizonnyal tudjuk szolgálni a magyar társadalom jelenlegi valós vagy látens igényeit. Vannak elképzeléseink, terveink. Azt hiszem, hogy - amit maguknak is mindig szoktunk tanítani - kreativitás és odafigyelés kell, és mindig azt kell hagyni, hogy megmutassa magát a feladat. Ha az ember valamit nagyon akar, nagyon izzadtan akarja, nagyon erőszakosan akarja, akkor az nem fog sikerülni, de ha egy picit hátrébb állunk, nézelődünk, megtalálják a feladatok az embereket és azt hiszem, hogy a mi intézetünknel ez egy nagyon jól bevált módszer. Az elmúlt 20 év azt mutatja - most már 21. éves az intézet -, hogy min-

dig megtaláltak bennünket a jó feladatok, a jó ügyek.

A történelem és a szociológia szak után mi volt az, ami az egészségtudomány területére vitte tanárnőt?

Benkő Zsuzsanna: Az orvostudományi egyetemen nagy szabadságot kaptam abban, hogy mit és hogyan tanítok. Az orvosi szociológia oktatási tematikám kialakításánál szerencsém volt, mert Edinbroughtól Bécsig, legalább 6-7 orvostudományi egyetemen gyűjthettem tapasztalatokat. A legtöbb impulzust éppen az edinboroughi és a londoni egyetemen kaptam, és nyitott volt rá a mi orvosi egyetemünk. De már ekkoriban elkezdtem megismerni az egészséghez kapcsolódó szociológiai kutatásokat, egyetemi oktatási programokat is. Aztán voltam egyéb pályázatok keretében különböző rövid képzéseken Németországban. Az utolsó lökést az adta, hogy az Országos Egészségfejlesztési Intézet - akkor így hívták - annak a tudományos igazgatója javasolt nekem egy 3 napos egészségfejlesztési képzést Rostockban. Ez a képzés a két német állam közvetlen egyesülése után volt, az NDK-NSZK egyesülése után, és ott ismertem meg egy egy éves, master szintű képzést, amit Németországban valósítottak meg a Lüneburgi Egyetem vezetésével. A képzés helyszíne Betzendorf volt, egy kicsi falu Lüneburg közelében. Röviden a képzésről, amiben részt

vehettem én is 1991-1992-ben. A képzésre minden évben 20 szakembert vettek fel, 15 főt Németországból és 5 főt pedig más európai országokból. Erre a 20 helyre általában 150-en jelentkeztek. Ezt a kurzust a német kormány finanszírozta nagyon sok pénzzel, az oktatóknál, főleg professzorok, a tréneréknél nem számított, hogy mennyibe kerül, hogy minket oktassanak. Mint mondtam, én erre felvételt nyertem. A program két hetes intenzív kurzusokban zajlott. Egy tanévben ötször volt kéthetes kurzusunk. Vasárnap érkeztünk és hétfő reggel 8-tól minden nap este 8-ig tartott a képzés, a második hét végéig. Pihenő napunk nem volt, a képzés német nyelven folyt. Fantasztikus volt, és mikor esténként 8-kor véget értek az órák, sétáltunk egyet, esetleg szaunáztunk, és utána folytattuk a résztvevőkkel a beszélgetést. Nagyon jó csoportba kerültem, voltak pszichológusok, orvosok szociológusok Hamburgtól Münchenig. Svájcban volt 2 kolleganő, illetőleg Romániából, és Csehországból. Ez egy olyan iskola volt, amiért a mai napig hálás vagyok a sorsnak. És utána még a következő két évben volt egy egyhetes intenzív follow up csoportunk. Ez érlelte meg bennem azt, hogy én egészséget/egészségfejlesztést szeretnék tanítani, azoknak, akik ezt tudják közvetíteni. Első körben kézenfekvőnek mutatkozott az egészségtan tanár és tulajdonképpen 1995-ben amikor én lehetőséget kaptam arra,

hogy az akkori főiskolán egy nagy országos program keretében tanszéket alapítsak, akkor már ez a cél vezérelt.

Mivel tanárnő említette, hogy több országban is tanított, a következő kérdésem az lenne, hogy ezek közül melyik volt az a hely, ahol legszívesebben tanított és miért?

Benkő Zsuzsanna: Hát ez egy picikét az én nyelvtudásomat is megjeleníti. Mivel német szakos voltam, így németül beszélek elég jól. Angolul, mint a második idegen nyelvem, a munkavégzésben nem akadályoz, de a tanításban, vagy a nagyon választékos kommunikációban mindig van egy kis szorongásom. Így, a tanítás elsődlegesen a német területhez kapcsolódik. Nagyon szerettem és szeretek Bielefelden tanítani, ez egy csodálatos egyetem. Bielefeld nekem azért is fontos, mert a szociológiának egy olyan fellegvára, amely, már a 80-as években – akkor még elsődlegesen kutatóként -, nagyon szorosan kötődött hozzám. A frankfurti iskolának a habermasi iskolának a professzorai tanítottak ott, mint Claus Offe, akinek tanítványa lehettem, de ugyanúgy Niklas Luhmann előadásaira is bejárhattam, és utána azon az egyetemen egészségfejlesztést tanítani fantasztikus volt. Bernhard Badura, akinek az egészségelméletét hallgatóink is tanulják, ő alapított meg elsőként egy kart, egy New Public Health nevű kart Németországban, Bielefelden. Ezen a karon az egészségfejlesztés központi szerepet kapott. Nagyon jó munkakapcsolatban, sőt,

mondhatom, hogy baráti kapcsolatban voltam Badura professzorral, egészen nyugdíjba vonulásáig. A bielefeldi egyetemen tanítani ki-tüntetés volt számomra. A másik felsőoktatási intézmény, amelyik nagyon fontos nekem, az Ausztriában, Bad Gleichenbergben van. Van ott egy egészségturizmus kar, amely a Graz-i Egyetemhez tartozik. Ott azért szeretek tanítani, mert évről évre jönnek hozzánk is osztrák hallgatók, ketten-hárman, és nekik én életmódszociológiát, családszociológiát tanítok. Ezeket a tantárgyakat nem tanítják nekik otthon és mindig azt mondják, hogy de jó lenne, ha valaki tanítaná az ő egyetemükön is. Így, amikor náluk oktatok, akkor általában a mesterkurzusban 5 órás blokkot szoktam tanítani, ami szakmailag igazi kihívást jelent. Nagyon helyesek ott is a hallgatók, ott személyesebb a kapcsolat oktatók és hallgatók között. De Manchesterben, Londonban, Lisszabonban, Turkuban, Koppenhágában is nagyon jó volt oktatni, a kollégákkal beszélgetni.

Szeretném megkérdezni, hogy ezekre az egyetemekre hogyan sikerült kijutni? Meghívás útján, pályázat útján?

Benkő Zsuzsanna: Erasmus programmal, ami mobilitási pályázati lehetőség az Európai Unión belül. Erre oktatók is, hallgatók is pályázhatnak. Az egyetemünk elnyert egy kvótát, és akikkel megvan a kölcsönös együttműködési szerződése az egyes intézeteknek, azok között működik ez az oktatási csereprogram.

A mi intézetünknek kb. 10-12 egyetemmel volt és van együttműködési szerződése. Ezeket a programokat az Európai Unió, az utazási költségeket pedig a JGYPK finanszírozza azoknak, akik elnyerik karunkról ezt a pályázatot. Ezen a pályázaton az intézetünkben többben vesznek részt évről évre, és kollégák megjönnek hozzánk oktatni a külföldi egyetemekről.

Publikációk vonatkozásában kérdezem, van-e tervezett, vagy éppen megírandó tanulmány, könyv, ami foglalkoztatja tanárnőt?

Benkő Zsuzsanna: Hát van egy nagyon régóta dédelgetett könyvállmunk, Németországban, Nagy-Britanniában már megírták az Alkalmazott Egészségtudományok összefoglaló kötetét, aminek a példatára az adott nemzethez kapcsolódik, Németországhoz, Nagy-Britanniához. Magyarországon ilyen könyv még nincs. Sőt Magyarországon még mindig, biztos, ami biztos alapon differenciálnunk kell, hogy mi az egészségtudomány és mit jelent az egészségtudományok. Az egészségtudomány az az élettudományok, amelybe a medicínális tudományoknak minden területe beletartozik. Az egészségtudományok pedig egy olyan multidiszciplináris rendszer, amelybe a természettudományok, társadalomtudományok egyformán beletartoznak, és az egészségre, egészségfejlesztésre irányul. Egy ilyen könyvnek az elkészítése nagyon sok nagyszerű szakembernek az

összefogását követeli meg. Nem tettünk le erről az álmunkról, de az is lehet, hogy ezt már az utódok fogják megcsinálni. Eddigi két évtizedes munkánk ennek az előkészítése jegyében zajlott. Én szívesen segítek ebben, de egy ilyen könyv elkészítése széles támogatottságot igényel.

Az utolsó kérdés, ami megfogalmazódott bennünk, az, hogy mi a titka tanárnő igen fiatalos megjelenésének?

Benkő Zsuzsanna: Hát, ezt a bókot nagyon szépen köszönöm. Ez nagyon jól esik és tudják azt szokták mondani, hogy ha minél fiatalabbak mondják, és ha nők mondják az az igazi dicséret. Mert ugye a férfiak azért más gondolatokkal is mondhatják, tehát én ezt nagyon-nagyon szépen köszönöm. Én azt gondolom, hogy ez sokban maguknak, a mindenkori hallgatónak is köszönhető. Évtizedeken keresztül az a kör, akikkel dolgozunk. Ez a környezet talán egyszerűen leképeződik bennünk. Ez az egyik oldala. A másik oldala azt gondolom a gyermekeim. Két nagyszerű gyermekem van, egy 39 éves lányom, és egy 36 éves fiam, ők szintén nagyon fiatalosak. A 39 éves lányomat talán 21-22 évesnek nézik. Egy filigrán, mozgékony anyuka, szép hivatása van, jogász. A fiam hasonlóképpen fiatalos, ő belsőépítész-lakberendező. A harmadik összetevő, aminek nagyon sokat köszönhetek, az maga az egészségfejlesztés. Ha az ember maga nem

próbálja ki, vagy nem alkalmazza ezt a tudást, és módszereket számos területen, talán nem is lehet hiteles. Vegyük például a szabadidő eltöltését. Imádok tarokkozni, nagyon szeretem, ez egy viszonylag összetettebb kártyajáték. Igenis szakítani kell időt a kikapcsolódásra, De ugyanúgy érvényes ez a táplálkozásra, étkezésre. És fontos, hogy semmiben ne kövessük a szélsőséget. Én ebben is kísérletező kedvű vagyok, és általában sikerül a környezetemet is ebbe egy picikét bevonni. De ugyanúgy a mozgás is fontos része az életemnek. Például ennek a kutyünek (mutat a telefonjára) köszönhetem most, hogy másfél éve napi 8000 lépést gyalogolok. És úgy összenőttünk, hogy ha jelzi, hogy még hiány van, akkor bizony előfordul, hogy este 9-kor, fél 10-kor felkapom a kabátomat és felkapom a sportcipőmet és akkor - ha Szegeden vagyok -, itt a Széchenyi téren, ha Budapesten vagyok, akkor meg a Margitszigeten, vagy az otthonom környékén, még egy jót gyalogolok. Szóval sok mindenből tevődik össze ez.

Köszönjük a beszélgetést, tanárnő. ◀